

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2018^{*i}

Ennakkoratkaisupyyntö – Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto – SEUT 20 artikla – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 7 ja 24 artikla – Direktiivi 2008/115/EY – 5 ja 11 artikla – Kolmannen maan kansalainen, jolle on määrätty maahantulokielto – Oleskelua koskeva hakemus sellaisen Euroopan unionin kansalaisen kanssa tapahtuvaa perheenyhdistämistä varten, joka ei ole milloinkaan käyttänyt liikkumisvapauttaan – Kieltäytyminen käsittelemästä hakemusta

Asiassa C-82/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia) on esittänyt 8.2.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 12.2.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

K.A.,

M.Z.,

M.J.,

N.N.N.,

O.I.O.,

R.I. ja

B.A.

vastaan

Belgian valtio,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti A. Tizzano, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič ja C. Vajda sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Safjan, E. Jarašiūnas, S. Rodin, F. Biltgen ja C. Lycourgos (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.2.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- K.A., M.Z. ja B.A., edustajanaan J. De Lien, advocaat,
- M.J., edustajanaan W. Goossens, advocaat,
- N.N.N., edustajanaan B. Brijs, advocaat,
- Belgian hallitus, asiamiehinään C. Pochet ja M. Jacobs, avustajinaan C. Decordier, D. Matray ja T. Bricout, advocaten,
- Kreikan hallitus, asiamiehenään T. Papadopoulou,
- Euroopan komissio, asiamiehinään E. Montaguti, C. Cattabriga ja P.J.O. Van Nuffel,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.10.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 20 artiklan, Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 ja 24 artiklan sekä jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY (EUVL 2008, L 348, s. 98) 5 ja 11 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty seitsemän sellaisen asian yhteydessä, joissa vastakkain ovat yhtäältä K.A., M.Z., M.J., N.N.N., O.I.O., R.I. ja B.A. sekä toisaalta gemachtigde van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding (turvapaikka- ja maahanmuutto- sekä kotoutumis- ja köyhydentorjunta-asioista vastaavan valtiosihteerin edustaja, jäljempänä toimivaltainen kansallinen viranomainen) ja joissa on kyse viimeksi mainitun tekemistä päätöksistä olla ottamatta huomioon ensiksi mainittujen henkilöiden perheenyhdistämistä varten jättämiä oleskelua koskevia hakemuksia ja aina tapauksen mukaan määrätä heidät poistumaan maasta tai noudattamaan maastapoistumismääräystä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2008/115 johdanto-osan toisessa ja kuudennessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”(2) Brysselissä 4 ja 5 päivänä marraskuuta 2004 kokoontunut Eurooppa-neuvosto vaati tehokasta maastapoistamis- ja palauttamispolitiikkaa, joka perustuu yhteisiin vaatimuksiin, joiden mukaisesti henkilöt palautetaan inhimillisellä tavalla ja heidän perusoikeuksiaan ja ihmisarvoaan täysimääräisesti kunnioittaen.

--

(6) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kolmansien maiden kansalaisten laittoman oleskelun lopettamiseen sovelletaan oikeudenmukaista ja avointa menettelyä. EU-oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti tämän direktiivin nojalla tehtävät päätökset olisi tehtävä tapauskohtaisesti ja objektiivisin perustein, ja harkinnassa olisi otettava huomioon muitakin seikkoja kuin pelkkä laiton oleskelu. Tehdessään palauttamiseen liittyvät päätökset (eli palauttamispäätökset taikka mahdollisia maahantulokieltoa tai maastapoistamista koskevat päätökset) vakiomuotoiselle lomakkeelle jäsenvaltioiden olisi kunnioitettava kyseistä periaatetta ja noudatettava täysimääräisesti kaikkia sovellettavia tämän direktiivin säännöksiä.”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä säädetään yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä, joita jäsenvaltioiden on [unionin] oikeuden yleisperiaatteisiin kuuluvien perusoikeuksien sekä kansainvälisen oikeuden mukaisesti sovellettava palauttaessaan laittomasti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia, mukaan luettuina pakolaisten suojeluun ja ihmisoikeuksiin liittyvät velvoitteet.”

5 Mainitun direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan jäsenvaltion alueella laittomasti oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin.”

6 Saman direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

--

2) ’laittomalla oleskelulla’ sellaisen kolmannen maan kansalaisen oleskelua jäsenvaltion alueella, joka ei täytä tai ei enää täytä [henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö) 15.3.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 562/2006 (EUVL 2006, L 105, s. 1)] 5 artiklassa määrättyjä maahantulon edellytyksiä tai muita maahantulon, maassa oleskelun tai asumisen edellytyksiä kyseisessä jäsenvaltiossa;

3) ’palauttamisella’ prosessia, jonka aikana kolmannen maan kansalainen palaa joko vapaaehtoisesti paluovelvoitetta noudattaen tai pakotettuna

– alkuperämaahan, tai

– kauttakulkumaahan yhteisön tai kahdensivälisen takaisinottosopimusten tai muiden järjestelyjen mukaisesti, tai

– muuhun kolmanteen maahan, johon kyseinen kolmannen maan kansalainen päättää vapaaehtoisesti palata ja johon hänet hyväksytään;

4) ’palauttamispäätöksellä’ hallinnollista tai oikeudellista päätöstä tai muuta toimenpidettä, jolla kolmannen maan kansalaisen oleskelu todetaan laittomaksi ja jolla asetetaan tai todetaan velvoite poistua maasta;

5) ’maastapoistamisella’ paluovelvoitteen täytäntöönpanoa eli varsinaista kuljetusta pois asianomaisesta jäsenvaltiosta;

6) ’maahantulokiellolla’ hallinnollista tai oikeudellista päätöstä tai muuta toimenpidettä, jolla kielletään määrättyksi ajaksi tulo jäsenvaltioiden alueelle ja siellä oleskelu ja joka liittyy palauttamispäätökseen;

– –”

7 Direktiivin 2008/115 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on otettava tätä direktiiviä täytäntöön pannesaan asianmukaisesti huomioon

- a) lapsen etu,
- b) perhesuhteet,
- c) asianomaisen kolmannen maan kansalaisen terveydentila,

ja noudatettava palauttamiskiellon periaatetta.”

8 Kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltion on tehtävä palauttamispäätös sen alueella laittomasti oleskelevista kolmansien maiden kansalaisista, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2–5 kohdassa tarkoitettujen poikkeusten soveltamista.

– –”

9 Mainitun direktiivin 7 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos on olemassa pakenemisen vaara tai laillista oleskelua koskeva hakemus on hylätty selvästi perusteettomana tai vilpillisenä taikka jos asianomainen henkilö on vaaraksi yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle, jäsenvaltiot voivat olla myöntämättä aikaa vapaaehtoista poistumista varten tai myöntää sitä varten vähemmän kuin seitsemän päivää.”

10 Tuon saman direktiivin 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Palauttamispäätöksiin on liitettävä maahantulokielto

- a) jos vapaaehtoista paluuta varten ei ole myönnetty aikaa; tai
- b) jos paluuvuoroitetta ei ole noudatettu.

Muissa tapauksissa palauttamispäätöksiin voidaan liittää maahantulokielto.

2. Maahantulokiellon kestoä määritettäessä on otettava asianmukaisesti huomioon kaikki yksittäistapauksen erityispiirteet, eikä kielto saa lähtökohtaisesti olla voimassa viittä vuotta pidempään. Se voi kuitenkin olla pidempi kuin viisi vuotta, jos asianomainen kolmannen maan kansalainen on vakava uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.

3. Jäsenvaltion on harkittava maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä silloin, kun kolmannen maan kansalainen, jolle on määrätty maahantulokielto 1 kohdan toisen alakohdan mukaisesti, voi todistettavasti osoittaa poistuneensa jäsenvaltion alueelta noudattaen täysin palauttamispäätöstä.

Ihmiskaupan uhreihin, joille on myönnetty oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi, 29 päivänä huhtikuuta 2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/81/EY [(EUVL 2004, L 261, s. 19)] mukaisesti oleskelulupa, ei sovelleta maahantulokieltoa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan soveltamista ja edellyttäen, että kyseinen kolmannen maan kansalainen ei ole uhka yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.

Jäsenvaltio voi pidättäytyä määräämästä maahantulokieltoa, kumota sen tai lykätä sitä yksittäistapauksissa humanitaarisista syistä.

Jäsenvaltio voi kumota maahantulokiellon tai lykätä sen täytäntöönpanoa yksittäistapauksissa tai tietyissä tapausryhmissä muiden syiden perusteella.

--”

Belgian oikeus

- 11 Ulkomaalaisten maahanpääsystä, oleskelusta, asettautumisesta ja maasta poistamisesta 15.12.1980 annetun lain (loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers; Moniteur belge 31.12.1980, s. 14584), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasioissa (jäljempänä 15.12.1980 annettu laki), 7 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jollei kansainväliseen sopimukseen sisältyvistä edullisimmista säännöksistä muuta johdu, ministeri tai hänen edustajansa voi antaa ulkomaalaiselle, jolla ei ole lupaa ja joka ei saa oleskella yli kolmen kuukauden ajan kuningaskunnassa tai asettua kuningaskuntaan, määräyksen poistua maasta tietyssä määräajassa tai hänen on 1, 2, 5, 11 tai 12 alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa annettava määräys poistua maasta tietyssä määräajassa

--

12° jos ulkomaalainen on määrätty maahantulokieltoon, jota ei ole lykätty tai kumottu.

--”

- 12 Kyseisen lain 40bis §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Unionin kansalaisen perheenjäseniksi katsotaan

- 1° puoliso tai ulkomaalainen, jonka kanssa hän on Belgiassa avioliittoa vastaavassa rekisteröidyssä parisuhteessa ja joka tulee hänen mukanaan tai joka seuraa häntä myöhemmin
- 2° kumppani, jonka kanssa unionin kansalainen on lainsäädännön mukaisesti rekisteröidyssä parisuhteessa ja joka tulee hänen mukanaan tai joka seuraa häntä myöhemmin.

Kumppaneiden on täytettävä seuraavat edellytykset:

- a) heidän on todistettava, että heillä on asianmukaisesti vakiintunut pysyvä ja vakaa parisuhde.

Parisuhteen pysyvyys ja vakaus on näytetty toteen

- jos kumppanit osoittavat, että he ovat asuneet yhdessä Belgiassa tai jossain muussa maassa keskeytyksettä vähintään vuoden ajan ennen hakemusta
- tai jos kumppanit osoittavat, että he ovat tunteneet toisensa vähintään kahden vuoden ajan ennen hakemusta --
- tai jos kumppaneilla on yhteinen lapsi

- b) heidän on asuttava yhdessä

- c) heidän kummankin on oltava vähintään 21-vuotiaita
- d) heidän on oltava naimattomia eikä heillä saa olla pysyvää ja vakaata parisuhdetta muun henkilön kanssa

--

- 3° jälkeläiset ja hänen 1 tai 2 alakohdassa tarkoitetun puolisonsa tai kumppaninsa jälkeläiset, jotka ovat alle 21-vuotiaita tai heidän huollettaviaan ja jotka tulevat heidän mukanaan tai jotka seuraavat heitä myöhemmin --

--

- 5° edellä 40 §:n 4 momentin 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitetun alaikäisen Euroopan unionin kansalaisen isä tai äiti, jos ensiksi mainittu on kyseisen isän tai äidin huollettava ja kyseisellä isällä tai äidillä on tosiasiallisesti huolto-oikeus.”

13 Mainitun lain 40ter §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tämän luvun säännöksiä sovelletaan belgialaisen henkilön perheenjäseniin siltä osin kuin on kyse

- 40bis §:n 2 momentin 1 kohdan 1–3 alakohdassa mainituista perheenjäsenistä, jotka tulevat belgialaisen henkilön mukana tai seuraavat häntä myöhemmin;
- 40bis §:n 2 momentin 1 kohdan 4 alakohdassa mainituista perheenjäsenistä, joita ovat alaikäisen belgialaisen henkilön isä ja äiti, jotka osoittavat henkilöllisyytensä henkilötodistuksella ja jotka tulevat belgialaisen henkilön mukana tai seuraavat häntä myöhemmin.

Edellä 40bis §:n 2 momentin 1 kohdan 1–3 alakohdassa tarkoitettujen perheenjäsenten osalta Belgian kansalaisen on osoitettava, että

- hänellä on vakaa, riittävä ja säännöllinen toimeentulo. --
- hänellä on kunnollinen asunto, jossa hän voi ottaa vastaan perheenjäsenensä, joka hakee tai jotka hakevat perheenyhdistämistä päästäkseen muuttamaan hänen luokseen --.”

14 Saman lain 43 §:ssä, jota sovelletaan kyseisen lain 40ter §:n nojalla myös Belgian kansalaisen perheenjäseniin, säädetään seuraavaa:

”Unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä maahantulo ja oleskelu voidaan kieltää vain yleistä järjestystä, kansallista turvallisuutta tai kansanterveyttä koskevista syistä seuraavin rajoituksin:

- 1° näihin syihin ei saa vedota taloudellisista syistä
- 2° yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden vuoksi toteutettujen toimenpiteiden on oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisia, ja niiden on perustuttava yksinomaan asianomaisen henkilön omaan käyttäytymiseen. Aiemmat rikostuomiot eivät yksin saa olla perusteena tällaisten toimenpiteiden toteuttamiselle. Asianomaisen yksilön käyttäytymisen on muodostettava todellinen, välitön ja riittävän vakava uhka, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan olennaiseen etuun. Perustelut, jotka eivät liity yksittäiseen tapaukseen tai jotka johtuvat yleisestävistä näkökohdista, eivät ole hyväksyttäviä.

--

Jos ministeri tai hänen edustajansa aikoo päättää unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsenensä oleskelun yleiseen järjestykseen, kansalliseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä, hänen on otettava huomioon se, kuinka kauan asianomainen on oleskellut kuningaskunnassa, asianomaisen ikä, terveydentila, perhe- ja taloudellinen tilanne, kuinka hyvin asianomainen on kotoutunut kuningaskunnan yhteiskuntaan ja kulttuuriin, sekä se, missä määrin asianomaisella on yhteyksiä kotimaahansa.”

15 Mainitun 15.12.1980 annetun lain 74/11 §:ssä säädetään seuraavaa:

”§ 1. Maahantulokiellon kestoä määrittäessä on otettava huomioon kaikki yksittäistapauksen erityispiirteet.

Maastapoistamispäätökseen on liitettävä seuraavissa tapauksissa maahantulokielto, joka on voimassa enintään kolme vuotta:

1° jos vapaaehtoista paluuta varten ei ole myönnetty aikaa tai

2° jos aiempaa maastapoistamispäätöstä ei ole pantu täytäntöön.

Edellä 2 kohdassa tarkoitettua kolmen vuoden enimmäismääräaikaä pidennetään enintään viiteen vuoteen, jos

1° kolmannen maan kansalainen on tehnyt petoksen tai käyttänyt muita laittomia keinoja, jotta hänelle sallitaan oleskelu tai jotta hän säilyttää oikeutensa oleskeluun

2° kolmannen maan kansalainen on mennyt naimisiin, aloittanut parisuhteen tai tehnyt adoption yksinomaan siksi, että hänelle sallitaan oleskelu tai että hän säilyttää oikeutensa oleskeluun kuningaskunnassa.

Maastapoistamispäätökseen voidaan liittää yli viiden vuoden pituinen maahantulokielto, jos kolmannen maan kansalainen on vakava uhka yleiselle järjestykselle tai kansalliselle turvallisuudelle.

§ 2. – –

Ministeri tai hänen edustajansa voi yksittäistapauksissa humanitaarista syistä pidättäyä maahantulokiellon määräämisestä.

§ 3. Maahantulokielto tulee voimaan sinä päivänä, jona maahantulokieltoa koskeva päätös annetaan tiedoksi.

Maahantulokiellolla ei saa loukata oikeutta kansainväliseen suojeluun, sellaisena kuin se on määritelty 9ter §:ssä, 48/3 §:ssä ja 48/4 §:ssä.”

16 Kyseisen lain 74/12 §:ssä säädetään seuraavaa:

”§ 1. Ministeri tai hänen edustajansa voi humanitaarisista syistä kumota maahantulokiellon tai lykätä sitä.

– –

Jollei kansainvälisen sopimuksen, lain tai kuninkaan päätöksen mukaisista poikkeuksista muuta johdu, kolmannen maan kansalaisen on jätettävä perusteltu hakemus Belgian diplomaatti- tai konsulyyksikölle, joka on toimivaltainen hänen ulkomailla olevaan asuin- tai olinpaikkaansa nähden.

§ 2. Kolmannen maan kansalainen voi jättää ministerille tai tämän edustajalle maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä koskevan hakemuksen, jota perustellaan aiemmin määrätyn maastapoistumista koskevan velvoitteen noudattamisella, jos hän toimittaa kirjallisesti todisteen siitä, että hän on poistunut Belgian alueelta noudattaen täysin maastapoistamispäätöstä.

§ 3. Päätös maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä koskevasta hakemuksesta on tehtävä viimeistään neljän kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä. Jos mitään päätöstä ei ole tehty neljän kuukauden kuluessa, päätöksen katsotaan olevan kielteinen.

§ 4. Asianomaisella kolmannen maan kansalaisella ei ole oikeutta saapua kuningaskuntaan eikä oleskella siellä kumoamista tai lykkäämistä koskevan hakemuksen käsittelyn aikana.

– –”

17 Mainitun lain 74/13 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Ministerin tai hänen edustajansa on maastapoistamispäätöstä tehtäessä otettava huomioon lapsen etu, perhesuhteet ja asianomaisen kolmannen maan kansalaisen terveydentila.”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kaikki pääasian kantajat ovat kolmannen maan kansalaisia ja sellaisten Belgian kansalaisten perheenjäseniä, jotka eivät ole käyttäneet liikkumis- tai sijoittautumisvapauttaan. Näiden kantajien osalta on tehty palauttamispäätös, johon on liitetty päätös kiellosta tulla asianomaisen jäsenvaltion alueelle. Viimeksi mainitusta päätöksestä on tullut heidän kunkin osalta lopullinen, ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan se voi kansallisen oikeuden nojalla lähtökohtaisesti lakata olemasta tai sen vaikutukset voivat lakata tilapäisesti vain sen johdosta, että ulkomailla jätetään hakemus mainitun päätöksen kumoamiseksi tai sen täytäntöönpanon lykkäämiseksi.

19 Pääasian kantajat ovat jättäneet tämän jälkeen Belgiassa oleskelua koskevan hakemuksen Belgian kansalaisen huollettavana olevana jälkeläisenä (K.A. ja M.Z.), alaikäisen belgialaisen lapsen vanhempana (M.J., N.N.N., O.I.O. ja R.I.) tai Belgian kansalaisen kanssa vakinaisessa suhteessa olevana laillisena asuinkumppanina (B.A.). Toimivaltainen kansallinen viranomainen ei ole ottanut näitä hakemuksia huomioon sillä perusteella, että pääasian kantajien osalta on tehty vielä voimassa oleva päätös maahantulokiellosta. Mainitut kantajat ovat riidauttaneet riidanalaiset päätökset ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa.

20 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee erityisesti ensimmäiseksi K.A:n osalta, että K.A:lle, joka on Armenian kansalainen, annettiin 27.2.2013 tiedoksi maastapoistumismääräys, johon oli liitetty kolmen vuoden pituinen maahantulokielto, sillä perusteella, ettei hän ollut noudattanut paluuvetoitettaan ja ettei hänelle ollut myönnetty mitään määräaikaan vapaaehtoista paluuta varten, koska hänen katsottiin olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle sen jälkeen, kun hänet oli tavattu varastamasta tavaraa myymälästä. K.A. ja hänen kaksi poikaansa jättivät 10.2.2014, vaikka he olivatkin Belgian alueella, perheenyhdistämistä varten oleskelua koskevan hakemuksen isänsä, joka on Belgian kansalainen, huollettavana olevina jälkeläisinä. Toimivaltainen kansallinen viranomainen teki 28.3.2014 päätöksensä maastapoistumismääräyksenä, jolla se kieltäytyi ottamasta tätä hakemusta huomioon 27.2.2013 tiedoksi annetun maahantulokiellon vuoksi.

21 Toiseksi on todettava M.Z:sta, että M.Z:lle, joka on Venäjän kansalainen, annettiin 2.7.2014 tiedoksi maastapoistumismääräys ja kolmen vuoden pituinen maahantulokielto sillä perusteella, ettei hän ollut noudattanut paluuvetoitettaan ja ettei hänelle ollut myönnetty mitään määräaikaan vapaaehtoista paluuta varten, koska hänen katsottiin olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle varkautta ja autotalliin

- murtautumista koskevan rikostutkintapöytäkirjan laatimisen jälkeen. M.Z. palautettiin 8.9.2014 pakkokeinoin Venäjälle. Asianomainen teki 5.11.2014, vaikka hän olikin jälleen Belgian alueella, oleskelukorttia koskevan hakemuksen belgialaisen isänsä huollettavana olevana jälkeläisenä. Toimivaltainen kansallinen viranomainen kieltäytyi 29.4.2015 ottamasta tätä hakemusta huomioon M.Z:lle määrätystä maahantulokiellosta tehdyn päätöksen vuoksi ja määräsi hänet lisäksi noudattamaan maastapoistumismääräystä.
- 22 Kolmanneksi on todettava M.J:stä, joka on Ugandan kansalainen, että M.J. on kahteen kertaan eli 13.1.2012 ja 12.11.2012 määrätty poistumaan maasta. Hänelle annettiin 11.1.2013 tiedoksi kolmen vuoden pituinen maahantulokiello sillä perusteella, ettei hän ollut ryhtynyt näiden paluuvaihtojen johdosta mihinkään toimenpiteisiin ja ettei hänelle ollut myönnetty mitään määräaikaan vapaaehtoisesta paluusta varten, kun otettiin huomioon pakenemisen vaara, joka liittyi siihen, ettei hänellä ollut virallista osoitetta Belgiassa, ja se, että hänen katsottiin olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle sen jälkeen, kun poliisi oli laatinut rikostutkintapöytäkirjan pahoinpitelyn ja vammantuottamuksen johdosta. M.J. haki 20.2.2014, vaikka hän oli edelleen Belgian alueella, oleskelukorttia 26.10.2013 syntyneen Belgian kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen vanhempänä. Toimivaltainen kansallinen viranomainen kieltäytyi 30.4.2014 tekemällään päätöksellä ottamasta hänen perheen yhdistämistä varten tekemäänsä oleskelua koskevaa hakemusta huomioon 11.1.2013 annetun maahantulokiellon vuoksi ja määräsi hänet poistumaan maasta.
- 23 Neljänneksi on huomautettava N.N.N:stä, että N.N.N:lle, joka on Kenian kansalainen, annettiin kaksi maastapoistumismääräystä, jotka oli päivätty 11.9.2012 ja 22.2.2013. Tämän jälkeen N.N.N. synnytti tytön, joka sai isänsä kautta Belgian kansalaisuuden 3.4.2014. N.N.N:lle annettiin 24.4.2014 uusi maastapoistumismääräys ja hänelle annettiin tiedoksi kolmen vuoden pituinen maahantulokiello, koska hän ei ollut noudattanut paluuvaihtoaan. N.N.N. haki 9.9.2014, vaikka hän oli Belgian alueella, oleskelukorttia Belgian kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen vanhempänä. Hän esitti tämän hakemuksen tueksi todisteet siitä, että hänen tyttärensä isä oli maksanut elatusapua, sekä kirjeen, jossa viimeksi mainittu ilmoittaa, ettei hän voi huolehtia heidän tyttärestään täysipäiväisesti ja että hänen mielestään tyttären on paras olla äitinsä kanssa. Toimivaltainen kansallinen viranomainen kieltäytyi 4.3.2015 ottamasta perheen yhdistämistä varten jätettyä oleskelua koskevaa hakemusta huomioon N.N.N:lle määrätyn maahantulokiellon vuoksi ja määräsi hänet lisäksi noudattamaan maastapoistumismääräystä.
- 24 Viidenneksi on todettava O.I.O:sta, joka on Nigerian kansalainen, että O.I.O. avioitui Belgian kansalaisen R.C:n kanssa ja sai tämän kanssa tyttären, joka on Belgian kansalainen. O.I.O:n katsottiin 11.5.2010 syyllistyneen tahalliseen pahoinpitelyyn ja vammantuottamukseen. R.C:n erottua O.I.O:sta, R.C:lle annettiin 6.4.2011 heidän tyttärensä yksinhuoltajuus. Viimeksi mainittu asuu äitinsä luona, joka saa perhevastuut ja muut sosiaaliset edut. O.I.O:n oikeutta tavata tyttärtään on lykätty väliaikaisesti. O.I.O:n ja R.C:n avioeron vuoksi tehtiin päätös O.I.O:n oleskeluoikeuden peruuttamisesta, ja kyseiseen päätökseen liitettiin maastapoistumismääräys. O.I.O:lle annettiin 28.5.2013 tiedoksi kahdeksan vuoden pituinen maahantulokiello sen vuoksi, ettei hän ollut noudattanut paluuvaihtoaan ja ettei hänelle ollut myönnetty mitään määräaikaan vapaaehtoisesta paluusta varten, koska hänen katsottiin olevan vakava, todellinen ja välitön uhka yleiselle järjestykselle. O.I.O. haki 6.11.2013, vaikka hän oli Belgian alueella, oleskelukorttia Belgian kansalaisuuden omaavan alaikäisen lapsen vanhempänä. Toimivaltainen kansallinen viranomainen kieltäytyi 30.4.2014 ottamasta tätä hakemusta huomioon 28.5.2013 määrätyn maahantulokiellon vuoksi ja määräsi O.I.O:n poistumaan maasta.
- 25 Kuudenneksi on todettava Albanian kansalaisuuden omaavan R.I:n tilanteesta, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että R.I. on belgialaisen lapsen isä. Kyseisen lapsen syntymän jälkeen hänen oleskeluoikeutensa, jonka hän oli saanut petollisesti, peruutettiin. Hänelle annettiin myös 17.12.2012 tiedoksi viiden vuoden pituinen maahantulokiello sen vuoksi, että hän oli turvautunut petokseen tai muihin lainvastaisiin keinoihin saadakseen oleskella tai säilyttää oleskeluoikeutensa. Tämän jälkeen R.I. meni Albaniassa naimisiin lapsensa äidin kanssa, joka on Belgian kansalainen. R.I. haki 21.8.2014, vaikka hän oli jälleen Belgian alueella, oleskelukorttia alaikäisen belgialaisen lapsen

vanhempana. Toimivaltainen kansallinen viranomainen kieltäytyi 13.2.2015 ottamasta tätä hakemusta huomioon R.I:lle jo määrätyn maahantulokiellon vuoksi ja määräsi hänet lisäksi noudattamaan maastapoistumismääräystä.

- 26 Seitsemänneksi on todettava B.A:sta, joka on Guinean kansalainen, että B.A:lle on annettu kaksi maastapoistumismääräystä, jotka on päivätty 23.1.2013 ja 29.5.2013. Hänelle annettiin 13.6.2014 tiedoksi kolmen vuoden pituinen maahantulokielto sillä perusteella, ettei hän ollut noudattanut paluuvuorotettaan. Tämän jälkeen B.A. teki, vaikka hän olikin Belgian alueella, yhteiselämää koskevan sopimuksen Belgian kansalaisuuden omaavan kumppaninsa kanssa ja haki oleskelukorttia Belgian kansalaisen kanssa vakaassa ja pysyvässä suhteessa olevana laillisena asuinkumppanina. Toimivaltainen kansallinen viranomainen kieltäytyi 21.5.2015 ottamasta perheen yhdistämistä varten jätettyä oleskelua koskevaa hakemusta huomioon 13.6.2014 määrätyn maahantulokiellon vuoksi ja määräsi B.A:n lisäksi noudattamaan maastapoistumismääräystä.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää aluksi, että sellaisen kansallisen käytännön mukaisesti, jota sovelletaan kaikissa tapauksissa ja jota ei ole mahdollista mukauttaa konkreettisen tapauksen takia, pääasian kantajien perheen yhdistämistä varten jättämiä oleskelua koskevia hakemuksia ei ole otettu huomioon eikä niitä ole siis tutkittu aineellisesti sillä perusteella, että kyseiset kolmannen maan kansalaiset on määrätty maahantulokieltoon. Näiden hakemusten yhteydessä ei siten ole otettu huomioon perhe-elämää eikä merkityksellisissä tapauksissa lapsen etua tai sitä, että Belgian kansalaisuuden omaavat perheenjäsenet ovat unionin kansalaisia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa myös, että toimivaltaisen kansallisen viranomaisen mukaan pääasian kantajien on ensin poistuttava Belgiasta ja haettava tämän jälkeen maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä ennen kuin he voivat jättää oleskelua koskevan hakemuksen perheen yhdistämistä varten.
- 28 Mainittu tuomioistuin korostaa tältä osin, että kansallisen oikeuden mukaan päätös asianomaisen henkilön lähtömaassa jättämästä maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä koskevasta hakemuksesta on tehtävä neljän kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Jollei näin ole, päätöksen katsotaan olevan kielteinen. Kolmannen maan kansalaisen alkuperävaltiossaan perheen yhdistämisen yhteydessä jättämään viisumihakemukseen otetaan lisäksi kantaa kuuden kuukauden kuluessa vasta sen jälkeen, kun päätös maahantulokiellon kumoamisesta tai lykkäämisestä on tehty.
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tämän jälkeen, että sen käsiteltäväksi saatetut asiat eivät kuulu oikeudesta perheen yhdistämiseen 22.9.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY (EUVL 2003, L 251, s. 12) eivätkä Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77) soveltamisalaan. Se korostaa lisäksi, että näissä asioissa sen perhesiteen nojalla kyseessä olevat unionin eri kansalaiset, joka yhdistää heidät kulloinkin pääasian kantajiin, eivät matkusta säännöllisesti toiseen jäsenvaltioon työntekijöinä tai palvelujen tarjoajina ja että he eivät ole kehittäneet tai lujittaneet perhe-elämää näiden kantajien kanssa oleskellessaan tosiasiallisesti muussa jäsenvaltiossa kuin Belgiassa.
- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että sellaisen unionin kansalaisen tilannetta, joka ei ole käyttänyt oikeuttaan liikkua vapaasti, ei pelkästään tästä syystä voida rinnastaa täysin jäsenvaltion sisäiseen tilanteeseen 8.3.2011 annetun tuomion Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) ja 5.5.2011 annetun tuomion McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277) mukaisesti.
- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa vielä, että vaikka 8.3.2011 annetussa tuomiossa Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) esitettyjä periaatteita voidaan soveltaa vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei ilmene, että ne koskevat vain tilanteita, joissa sen kolmannen maan kansalaisen, jota varten oleskeluoikeutta haetaan, ja unionin kansalaisen,

joka on pieni lapsi, välillä on biologinen side. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee sen mukaan, että huomiota on kiinnitettävä pienen unionin kansalaisen ja kolmannen maan kansalaisen väliseen riippuvuussuhteeseen, koska juuri tämän riippuvuuden vuoksi unionin kansalainen on tosiasiallisesti velvollinen poistumaan unionin alueelta, jos kolmannen maan kansalaisen, josta hän on riippuvainen, oleskelua ei sallita.

32 Näissä olosuhteissa Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko unionin oikeutta, erityisesti SEUT 20 artiklaa ja direktiivin [2008/115] 5 ja 11 artiklaa, luettuina yhdessä perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklan kanssa, tulkittava siten, että se on määrätyissä olosuhteissa esteenä kansalliselle käytännölle, jossa oleskelua koskevaa hakemusta, jonka perheenjäsen, joka on kolmannen maan kansalainen, on jättänyt unionin kansalaisen kanssa tapahtuvaa perheenyhdistämistä varten jäsenvaltiossa, jossa kyseinen unionin kansalainen asuu ja jonka kansalainen tämä on, ja kun kyseinen kansalainen ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkumiseen ja sijoittautumiseen (jäljempänä kotimaassaan pysynyt unionin kansalainen), ei oteta huomioon – maastapoistamispäätöksen tekemisen yhteydessä tai muutoin – yksinomaan siitä syystä, että kyseisellä perheenjäsenellä, joka on kolmannen maan kansalainen, on voimassa oleva maahantulokielto, jolla on eurooppalainen ulottuvuus?

- a) Onko tällaisten olosuhteiden arvioinnissa merkitystä sillä, että perheenjäsenen, joka on kolmannen maan kansalainen, ja kotimaassaan pysyneen unionin kansalaisen välillä on pelkkää perhesidettä laajempi riippuvuussuhde? Jos on, niin mitkä tekijät ovat tärkeitä määrittäessä riippuvuussuhteen olemassaoloa? Voidaanko sitä varten tehokkaasti vedota oikeuskäytäntöön, joka koskee perhe-elämän olemassaoloa [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus)] 8 artiklan ja perusoikeuskirjan 7 artiklan perusteella?
- b) Edellytetäänkö SEUT 20 artiklassa erityisesti alaikäisten lasten osalta enemmän kuin vain biologista sidettä vanhemman, joka on kolmannen maan kansalainen, ja lapsen, joka on unionin kansalainen, välillä? Onko tässä yhteydessä merkitystä sillä, että yhdessä asuminen näytetään toteen, vai riittävätkö tunnesiteet ja taloudelliset siteet, kuten asumis- tai tapaamisjärjestely ja elatusavun maksaminen? Voidaanko tältä osin vedota tehokkaasti siihen, mitä todetaan 10.7.2014 annetussa tuomiossa Ogieriakhi (C-244/13, [EU:C:2014:2068], 38 ja 39 kohta), 16.7.2015 annetussa tuomiossa Singh ym. (C-218/14, [EU:C:2015:476], 54 kohta) ja 6.12.2012 annetussa tuomiossa O ym. (C-356/11 ja C-357/11, [EU:C:2012:776], 56 kohta)? Katso tältä osin myös [10.5.2017 annettu tuomio Chavez-Vilchez ym. (C-133/15, EU:C:2017:354)].
- c) Onko tällaisten olosuhteiden arvioinnissa merkitystä sillä seikalla, että perhe-elämä on muodostunut silloin, kun kolmannen maan kansalainen oli jo määrätty maahantulokieltoon ja hän siis tiesi oleskelevansa laittomasti jäsenvaltiossa? Voidaanko tähän seikkaan vedota tehokkaasti oleskelua koskevien menettelyjen mahdollisen väärinkäytön estämiseksi perheenyhdistämisasiossa?
- d) Onko tällaisten olosuhteiden arvioinnissa merkitystä sillä seikalla, ettei direktiivin [2008/115] 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua oikeussuojakeinoja ole käytetty muutoksen hakemiseksi päätökseen, jolla maahantulokielto on määrätty, tai sillä seikalla, että kanne päätöksestä, jolla maahantulokielto on määrätty, on hylätty?
- e) Onko se seikka, että maahantulokielto on määrätty yleiseen järjestykseen liittyvien syiden takia tai laittoman oleskelun takia, relevantti seikka? Jos on, onko tutkittava myös se, muodostaako asianomainen kolmannen maan kansalainen todellisen, välittömän ja riittävän vakavan uhan, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan olennaiseen etuun? Voidaanko tässä yhteydessä direktiivin [2004/38] 27 ja 28 artiklaa, jotka on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä [15.12.1980 annetun lain] 43 ja 45 §:llä, ja niihin liittyvää yleistä järjestystä koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä soveltaa analogisesti kotimaassaan pysyneiden unionin kansalaisten perheenjäseniin (ks. [13.9.2016 annettu tuomio Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675) ja 13.9.2016 annettu tuomio CS (C-304/14, EU:C:2016:674)])?

- 2) Onko unionin oikeutta, erityisesti direktiivin [2008/115] 5 artiklaa ja perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklaa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle käytännölle, jossa vedotaan voimassa olevaan maahantulokieltoon, jotta jäsenvaltion alueella jätetty myöhempi [oleskelua koskeva] hakemus, joka koskee perheen yhdistämistä kotimaassaan pysyneen unionin kansalaisen kanssa, jätetään huomiotta ottamatta siinä yhteydessä huomioon yksityis- ja perhe-elämää ja asiaan liittyvien, myöhemmässä perheen yhdistämistä koskevassa hakemuksessa mainittujen lasten etua?
- 3) Onko unionin oikeutta, erityisesti direktiivin [2008/115] 5 artiklaa ja perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklaa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle käytännölle, jossa sellaisen kolmannen maan kansalaisen osalta, jolla on jo voimassa oleva maahantulokielto, tehdään maastapoistamispäätös ottamatta huomioon yksityis- ja perhe-elämää ja sellaisten asiaan liittyvien, myöhemmässä eli maahantulokiellon määräämisen jälkeen jätetyssä perheen yhdistämistä kotimaassaan pysyneen unionin kansalaisen kanssa koskevassa [oleskelua koskevassa] hakemuksessa mainittujen lasten etuja?
- 4) Merkitseekö direktiivin [2008/115] 11 artiklan 3 kohta sitä, että kolmannen maan kansalaisen on haettava voimassa olevan ja lopullisen maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä lähtökohtaisesti aina Euroopan unionin ulkopuolella, vai onko olemassa olosuhteita, joissa hän voi jättää tällaisen hakemuksen myös Euroopan unionin alueella?
 - a) Onko direktiivin [2008/115] 11 artiklan 3 kohdan kolmas ja neljäs alakohta ymmärrettävä siten, että kussakin yksittäistapauksessa tai kaikissa tapausryhmissä on ilman muuta täytettävä kyseisen direktiivin 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa asetettu edellytys siitä, että maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä voidaan harkita vain silloin, kun asianomainen kolmannen maan kansalainen osoittaa poistuneensa jäsenvaltion alueelta noudattaen täysin palauttamispäätöstä?
 - b) Ovatko direktiivin [2008/115] 5 ja 11 artikla esteenä tulkinnaalle, jossa sellaisen kotimaassaan pysyneen unionin kansalaisen kanssa, joka ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkumiseen ja sijoittautumiseen, tapahtuvaan perheen yhdistämiseen liittyvää oleskelua koskevaa hakemusta pidetään implisiittisenä (väliaikaisena) hakemuksena voimassa olevan ja lopullisen maahantulokiellon kumoamiseksi tai lykkäämiseksi, jolloin voimassa oleva ja lopullinen maahantulokielto tulee uudelleen voimaan, jos käy ilmi, etteivät oleskelua koskevat edellytykset täyty?
 - c) Onko se seikka, että velvollisuudesta jättää kumoamista tai lykkäämistä koskeva hakemus lähtömaassa seuraa mahdollisesti ainoastaan väliaikainen ero kolmannen maan kansalaisen ja kotimaassaan pysyneen unionin kansalaisen välillä, relevantti seikka? Onko olemassa olosuhteita, joissa perusoikeuskirjan 7 ja 24 artikla ovat kuitenkin esteenä väliaikaiselle erolle?
 - d) Onko se seikka, että velvollisuudesta jättää kumoamista tai lykkäämistä koskeva hakemus lähtömaassa seuraa ainoastaan, että unionin kansalaisen on mahdollisesti lähdeittävä vain määrätyn ajaksi koko Euroopan unionin alueelta, relevantti seikka? Onko olemassa olosuhteita, joissa SEUT 20 artikla on kuitenkin esteenä sille, että kotimaassaan pysyneen unionin kansalaisen on lähdeittävä määrätyn ajaksi koko Euroopan unionin alueelta?”

Vaatimus suullisen käsittelyn aloittamisesta uudelleen

- 33 Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen antamisen jälkeen Belgian hallitus pyysi unionin tuomioistuimen kirjaamoon 12.12.2017 jättämällään asiakirjalla asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamista uudelleen, jotta sille annetaan mahdollisuus yhtäältä reagoida kyseiseen ratkaisuehdotukseen sillä perusteella, että siinä on tulkittu virheellisesti direktiiviä 2008/115, ja toisaalta esittää huomautuksensa 26.7.2017 annettusta tuomiosta *Ouhrami* (C-225/16, EU:C:2017:590) ja 14.9.2017 annettusta tuomiosta *Petrea* (C-184/16, EU:C:2017:684).

- 34 Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksesta esitetystä arvostelusta on muistutettava yhtäältä, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksessä ei määrätä asianosaisten mahdollisuudesta esittää huomautuksia vastaukseksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen (tuomio 25.10.2017, Polbud – Wykonawstwo, C-106/16, EU:C:2017:804, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 35 Toisaalta SEUT 252 artiklan toisen kohdan nojalla julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana julkisesti esittää perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat hänen myötävaikutustaan. Tältä osin on todettava, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai perustelut, joiden päätteeksi hän päätyy siihen, eivät sido unionin tuomioistuinta. Tämän vuoksi se, että asianosainen ei yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä – ei sellaisenaan voi olla peruste suullisen käsittelyn aloittamiseksi uudelleen (tuomio 25.10.2017, Polbud – Wykonawstwo, C-106/16, EU:C:2017:804, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 36 Lisäksi on huomautettava, että unionin tuomioistuin voi työjärjestyksensä 83 artiklan perusteella julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisella perusteella, josta osapuolilla ei ole ollut tilaisuutta lausua (ks. tuomio 22.6.2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging ym., C-126/16, EU:C:2017:489, 33 kohta).
- 37 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuin katsoo kuitenkin julkisasiamiestä kuultuaan, että sillä on käytettävissään kaikki sen käsiteltäväksi saatetun ennakkoratkaisupyynnön ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja että ennakkoratkaisupyynnöä ei ole tutkittava sellaisella perusteella, josta ei ole ollut tilaisuutta lausua unionin tuomioistuimessa.
- 38 Unionin tuomioistuin katsoo näiden seikkojen perusteella, ettei asian käsittelyn suullista vaihetta ole tarvetta aloittaa uudelleen.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 39 Aluksi on todettava ensinnäkin, että kaikki pääasioissa kyseessä olevat tilanteet liittyvät siihen, että toimivaltainen kansallinen viranomainen on kieltäytynyt ottamasta huomioon kolmannen maan kansalaisen, joka on Belgian kansalaisen perheenjäsen, viimeksi mainitun jälkeläisenä, vanhempana tai laillisena asuinkumppanina Belgiassa perheenyhdistämistä varten jättämää oleskelua koskevaa hakemusta sillä perusteella, että mainitun kolmannen maan kansalaisen osalta on tehty päätös maahantulokiellosta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasian kantajien on kansallisen oikeuden mukaan lähtökohtaisesti haettava ensin heitä koskevan maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä lähtömaassaan ennen kuin he voivat jättää pätevästi oleskelua koskevan hakemuksen perheenyhdistämistä varten.
- 40 Kyseinen tuomioistuin täsmentää tämän jälkeen, että kaikissa yhdistetyissä seitsemässä pääasiassa kyseessä oleva Belgian kansalainen ei ole milloinkaan käyttänyt liikkumisvapauttaan unionissa. Kolmannen maan kansalaisilla, jotka ovat mainitun Belgian kansalaisen perheenjäseniä, ei siis voi olla direktiiviin 2004/38 eikä SEUT 21 artiklaan perustuvaa johdettua oleskeluoikeutta (ks. vastaavasti tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym. (C-133/15, EU:C:2017:354, 52–54 kohta).
- 41 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee lopuksi, että toimivaltaisen kansallisen viranomaisen tekemät ”maastapoistamispäätökset” sisältävät pääasian kantajien osalta veloitteen poistua Belgian alueelta ja että niihin on liitetty maahantulokiello. Kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa

44 kohdassa, tällaisia päätöksiä on siis unionin tuomioistuimelle esitettyjen kysymysten tutkimiseksi pidettävä direktiivin 2008/115 3 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettuina ”palauttamispäätöksiä” (ks. myös vastaavasti tuomio 18.12.2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, 39 kohta).

Kaksi ensimmäistä kysymystä

42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kahdella ensimmäisellä kysymyksellään, jotka on tutkittava yhdessä, lähinnä

- onko direktiivin 2008/115 5 ja 11 artiklaa sekä SEUT 20 artiklaa, kun niitä luetaan mahdollisesti perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklan valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion käytännölle, jossa kolmannen maan kansalaisen, joka on sellaisen unionin kansalaisen perheenjäsen, jolla on kyseisen jäsenvaltion kansalaisuus ja joka ei ole milloinkaan käyttänyt liikkumisvapauttaan, saman jäsenvaltion alueella perheenyhdistämistä varten jättämää oleskelua koskevaa hakemusta ei oteta huomioon pelkästään siitä syystä, että kyseiselle kolmannen maan kansalaiselle on määrätty kielto tulla mainitulle alueelle, tutkimatta, onko kyseisen unionin kansalaisen ja mainitun kolmannen maan kansalaisen välillä sellainen riippuvuussuhde, että jos viimeksi mainitulle ei myönnetä johdettua oleskeluoikeutta, mainittu unionin kansalainen joutuisi tosiasiallisesti poistumaan koko unionin alueelta eikä hän siis voisi tosiasiaassa käyttää pääosaa oikeuksista, jotka hänellä on asemansa perusteella
- jos näin on, mitkä seikat on otettava huomioon arvioitaessa tällaisen riippuvuussuhteen olemassaoloa ja, kun unionin kansalainen on alaikäinen, mitä merkitystä on annettava – biologiselle tai oikeudelliselle – perhesiteelle ja kyseisen unionin kansalaisen, joka on asianomaisen jäsenvaltion kansalainen, asumisjärjestelyille ja taloudellista vastuuta koskeville järjestelyille
- mitä merkitystä voi tässä yhteydessä olla
 - sillä, että kolmannen maan kansalaisen hänen perheenyhdistämistä varten jättämänsä oleskelua koskevan hakemuksen tueksi vetoama riippuvuussuhde on syntynyt sen jälkeen, kun hänen osaltaan on tehty päätös maahantulokiellosta
 - sillä, että mainitusta kiellosta on tullut lopullinen silloin, kun kolmannen maan kansalainen jättää oleskelua koskevan hakemuksensa perheenyhdistämistä varten, ja
 - sillä, että mainittua kieltoa perustellaan maasta poistumista koskevan velvoitteen noudattamatta jättämisellä tai yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä.

Se, ettei perheenyhdistämistä varten jätettyä oleskelua koskevaa hakemusta oteta huomioon, koska kyseisen hakemuksen jättäjälle on määrätty kielto tulla asianomaisen jäsenvaltion alueelle

43 Ensimmäiseksi on määritettävä, onko direktiivin 2008/115 5 ja 11 artiklaa tai SEUT 20 artiklaa, kun niitä luetaan mahdollisesti perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklan valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä jäsenvaltion käytännölle, jossa kolmannen maan kansalaisen, jolle on määrätty maahantulokielto, mainitun jäsenvaltion alueella perheenyhdistämistä varten jättämää oleskelua koskevaa hakemusta ei oteta huomioon.

– *Direktiivi 2008/115*

44 Heti aluksi on muistutettava, että direktiivi 2008/115 koskee ainoastaan laittomasti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamista, eikä sen tarkoituksena siis ole yhdenmukaistaa kokonaisuudessaan jäsenvaltioiden sääntöjä ulkomaalaisten oleskelusta (tuomio 1.10.2015, Celaj,

C-290/14, EU:C:2015:640, 20 kohta). Direktiivillä 2008/115 käyttöön otetut yhteiset vaatimukset ja menettelyt koskevat siten ainoastaan palauttamispäätösten tekemistä ja tällaisten päätösten täytäntöönpanoa (tuomio 6.12.2011, Achughabian, C-329/11, EU:C:2011:807, 29 kohta).

- 45 Erityisesti on todettava, ettei missään kyseisen direktiivin säännöksessä säännellä sitä tapaa, jolla on käsiteltävä perheen yhdistämistä varten sellaisen palauttamispäätöksen tekemisen jälkeen, johon on liitetty maahantulokielto, kuten pääasioissa, jätettyä oleskelua koskevaa hakemusta. Kieltäytyminen ottamasta huomioon tällaista hakemusta tämän tuomion 27 kohdassa kuvatuissa olosuhteissa ei voi myöskään merkitä sitä, ettei mainitussa direktiivissä säädettyä palauttamismenettelyä ole mahdollista soveltaa.
- 46 Tästä seuraa, että direktiiviä 2008/115 – ja erityisesti sen 5 ja 11 artiklaa – on tulkittava siten, ettei se ole esteenä jäsenvaltion käytännölle, jossa kolmannen maan kansalaisen, joka on sellaisen unionin kansalaisen perheenjäsen, jolla on kyseisen jäsenvaltion kansalaisuus ja joka ei ole milloinkaan käyttänyt liikkumisvapauttaan, saman jäsenvaltion alueella perheen yhdistämistä varten jättämää oleskelua koskevaa hakemusta ei oteta huomioon pelkästään siitä syystä, että kyseiselle kolmannen maan kansalaiselle on määrätty kielto tulla mainitulle alueelle.

– SEUT 20 artikla

- 47 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 20 artiklassa annetaan kaikille henkilöille, joilla on jäsenvaltion kansalaisuus, unionin kansalaisen asema, jonka tarkoituksena on olla jäsenvaltioiden kansalaisten perustavanlaatuinen asema (ks. mm. tuomio 20.9.2001, Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, 31 kohta; tuomio 8.3.2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, 41 kohta ja tuomio 13.9.2016, Rendón Marin, C-165/14, EU:C:2016:675, 69 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 48 Unionin kansalaisuus antaa jokaiselle unionin kansalaiselle henkilökohtaisen perusoikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, jollei perussopimuksessa vahvistetuista rajoituksista ja ehdoista ja niiden soveltamiseksi toteutetuista toimenpiteistä muuta johdu (tuomio 13.9.2016, Rendón Marin, C-165/14, EU:C:2016:675, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 49 Unionin tuomioistuin on tässä yhteydessä todennut, että SEUT 20 artikla on esteenä kansallisille toimenpiteille – ja myös päätöksille, joilla unionin kansalaisten perheenjäseniltä evätään oleskeluoikeus –, joiden vaikutuksesta unionin kansalaiset eivät tosiasiallisesti voi käyttää pääosaa oikeuksista, jotka heillä on asemansa perusteella (tuomio 8.3.2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, 42 kohta; tuomio 6.12.2012, O ym., C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, 45 kohta ja tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 61 kohta).
- 50 Unionin kansalaisuutta koskevissa perussopimuksen määräyksissä ei sitä vastoin myönnetä mitään itsenäistä oikeutta kolmannen maan kansalaisille. Kolmannen maan kansalaisille myönnetty mahdolliset oikeudet eivät nimittäin ole kyseisten kansalaisten omia oikeuksia vaan unionin kansalaisilla olevista oikeuksista johdettuja oikeuksia. Mainittujen johdettujen oikeuksien tavoite ja oikeutus perustuvat siihen toteamukseen, että niiden tunnustamisen epääminen voi loukata muun muassa unionin kansalaisen liikkumisvapautta (tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on jo todennut, että on olemassa hyvin erityislaatuisia tilanteita, joissa oleskeluoikeus on siitä huolimatta, ettei kolmansien maiden kansalaisten oleskeluoikeuteen liittyvää toissijaista oikeutta ole sovellettava eikä kyseinen unionin kansalainen ole käyttänyt liikkumisvapauttaan, kuitenkin myönnettävä kolmannen maan kansalaiselle, joka on kyseisen unionin kansalaisen perheenjäsen, koska unionin kansalaisuuden tehokas vaikutus jätettäisiin ottamatta huomioon, jos tällaisen oikeuden epääminen seurauksena kyseinen unionin kansalainen tosiasiallisesti

joutuisi lähtemään koko unionin alueelta eikä hän siis tosiasiallisesti voisi käyttää pääosaa oikeuksista, jotka hänellä on kyseisen aseman perusteella (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, 43 ja 44 kohta ja tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 63 kohta).

- 52 Se, että kolmannen maan kansalaiselle ei myönnetä oleskeluoikeutta, on kuitenkin omiaan asettamaan kyseenalaiseksi unionin kansalaisuuden tehokkaan vaikutuksen vain silloin, kun kyseisen kolmannen maan kansalaisen ja unionin kansalaisen, joka on hänen perheenjäsenensä, välillä on sellainen riippuvuussuhde, että se johtaisi siihen, että unionin kansalaisen on tosiasiallisesti pakko matkustaa kyseessä olevan kolmannen maan kansalaisen mukana ja lähteä koko unionin alueelta (ks. vastaavasti tuomio 15.11.2011, Dereci ym., C-256/11, EU:C:2011:734, 65–67 kohta; tuomio 6.12.2012, O ym., C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, 56 kohta ja tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 69 kohta).
- 53 Tässä tapauksessa on todettava, että pääasioissa kyseessä oleva käytäntö koskee menettelysääntöjä, joiden mukaan kolmannen maan kansalainen voi perheenyhdistämistä varten jätetyn oleskelua koskevan hakemuksen yhteydessä vedota SEUT 20 artiklaan perustuvaan johdettuun oikeuteen.
- 54 Tältä osin on todettava, että vaikka jäsenvaltioiden on tosin määritettävä sen johdetun oleskeluoikeuden soveltamista koskevat yksityiskohdat, joka kolmannen maan kansalaisella on SEUT 20 artiklan nojalla katsottava olevan tämän tuomion 51 kohdassa tarkoitetuissa hyvin erityislaatuissa tilanteissa, nämä menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa vaarantaa mainitun SEUT 20 artiklan tehokasta vaikutusta (ks. vastaavasti tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 76 kohta).
- 55 Pääasioissa kyseessä olevassa kansallisessa käytännössä asetetaan kuitenkin perheenyhdistämistä varten jätetyn oleskelua koskevan hakemuksen tutkimisen ja SEUT 20 artiklaan perustuvan johdetun oleskeluoikeuden mahdollisen myöntämisen ehdoksi se, että asianomainen kolmannen maan kansalainen poistuu ensin unionin alueelta hakeakseen hänelle määrätyn maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, ettei kyseisen kolmannen maan kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä, joka on unionin kansalainen, välillä mahdollisesti olevaa, tämän tuomion 52 kohdassa mainittua riippuvuussuhdetta tutkita lainkaan niin kauan kuin mainittu kolmannen maan kansalainen ei ole saanut maahantulokieltoaan kumotuksi tai lykättyksi.
- 56 Toisin kuin Belgian hallitus väittää, kyseessä olevassa kansallisessa käytännössä kolmannen maan kansalaiselle näin asetettu velvoite poistua unionin alueelta hakeakseen hänelle määrätyn maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä on omiaan vaarantamaan SEUT 20 artiklan tehokkaan vaikutuksen, jos kyseisen velvoitteen noudattaminen johtaa mainitun kolmannen maan kansalaisen ja unionin kansalaisen, joka on hänen perheenjäsenensä, välillä olevan riippuvuussuhteen vuoksi siihen, että viimeksi mainittu johtuu tosiasiallisesti matkustamaan kolmannen maan kansalaisen mukana ja lähtemään itsekin unionin alueelta ajaksi, jonka pituutta – kuten ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuin korostaa – ei ole määritetty.
- 57 Vaikka siis on totta, että kolmannen valtion kansalaisen kieltäytyminen noudattamasta paluuvetoa ja tekemästä yhteistyötä maastapoistamismenettelyssä ei voi mahdollistaa hänelle sitä, että hän voi kokonaan tai osittain vapautua maahantulokiellon oikeusvaikutuksista (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, Ouhrami, C-225/16, EU:C:2017:590, 52 kohta), on kuitenkin niin, että kun kolmannen maan kansalainen saattaa kansallisen toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi oleskeluoikeuden myöntämistä koskevan hakemuksen unionin kansalaisen, joka on asianomaisen jäsenvaltion kansalainen, kanssa tapahtuvaa perheenyhdistämistä varten, kyseinen viranomainen ei voi kieltäytyä ottamasta huomioon tätä hakemusta pelkästään sillä perusteella, että kyseiselle kolmannen maan kansalaiselle on määrätty kieltä tulla kyseisen jäsenvaltion alueelle. Sen on sitä vastoin tutkittava mainittu hakemus ja arvioitava, onko kyseessä olevien kolmannen maan kansalaisen ja unionin kansalaisen välillä sellainen riippuvuussuhde, että kolmannen maan kansalaiselle on lähtökohtaisesti

myönnettävä SEUT 20 artiklan nojalla johdettu oleskeluoikeus, koska muutoin unionin kansalainen tosiasiallisesti joutuisi lähtemään koko unionin alueelta ja eikä hän siis tosiasiasa voisi käyttää pääosaa niistä oikeuksista, joita hänellä on asemansa perusteella. Jos näin on, asianomaisen jäsenvaltion on siis kumottava kolmannen maan kansalaisen osalta tehty palauttamispäätös ja hänelle määrätty maahantulokielto tai ainakin lykättävä niitä.

- 58 Olisi näet SEUT 20 artiklalla tavoitellun päämäärän vastaista pakottaa kolmannen maan kansalainen lähtemään toistaiseksi unionin alueelta, jotta hän saa hänelle määrätyn kyseiselle alueelle tuloa koskevan kiellon kumotuksi tai lykättyksi, tarkastamatta ensin, onko niin, ettei mainitun kolmannen maan kansalaisen ja unionin kansalaisen, joka on hänen perheenjäsenensä, välillä ole sellaista riippuvuussuhdetta, että se pakottaisi unionin kansalaisen matkustamaan kolmannen maan kansalaisen mukana tämän lähtömaahan, vaikka mainitulla kolmannen maan kansalaisella olisi juuri kyseisen riippuvuussuhteen vuoksi lähtökohtaisesti katsottava olevan SEUT 20 artiklan nojalla johdettu oleskeluoikeus.
- 59 Toisin kuin Belgian hallitus väittää, direktiivin 2008/115 3 artiklan 6 alakohta ja 11 artiklan 3 kohta eivät ole omiaan kyseenalaistamaan tällaista päätelmää.
- 60 On totta, että direktiivin 2008/115 11 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat harkita palauttamispäätökseen, jossa myönnetään aikaa vapaaehtoista paluuta varten, liitetyn maahantulokiellon kumoamista tai lykkäämistä silloin, kun kolmannen maan kansalainen on poistunut alueelta noudattaen mainittua päätöstä. On kuitenkin korostettava, että tuon saman 11 artiklan 3 kohdan kolmannessa ja neljännessä alakohdassa unionin lainsäätäjät on säätäneet jäsenvaltioilla olevasta mahdollisuudesta kumota tällainen kielto tai lykätä sitä yksittäistapauksissa muista kuin kyseisen säännöksen ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuista syistä, ilman, että mainituissa alakohdissa täsmennettäisiin, että kolmannen maan kansalaisen, jonka osalta on tehty päätös maahantulokiellosta, on pitänyt poistua asianomaisen jäsenvaltion alueelta.
- 61 Direktiivin 2008/115 3 artiklan 6 alakohdassa ja 11 artiklan 3 kohdassa ei siis kielletä jäsenvaltioita – toisin kuin Belgian hallitus väittää – kumoamasta maahantulokieltoa tai lykkäämistä sitä, kun palauttamispäätöstä ei ole pantu täytäntöön ja kun kolmannen maan kansalainen on niiden alueella.
- 62 Tästä seuraa, että SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä jäsenvaltion käytännölle, jossa kolmannen maan kansalaisen, joka on sellaisen unionin kansalaisen perheenjäsen, jolla on kyseisen jäsenvaltion kansalaisuus ja joka ei ole milloinkaan käyttänyt liikkumisvapauttaan, saman jäsenvaltion alueella perheenyhdistämistä varten jättämää oleskelua koskevaa hakemusta ei oteta huomioon pelkästään siitä syystä, että kyseiselle kolmannen maan kansalaiselle on määrätty kielto tulla mainitulle alueelle, tutkimatta, onko kyseisen unionin kansalaisen ja mainitun kolmannen maan kansalaisen välillä sellainen riippuvuussuhde, että jos viimeksi mainitulle ei myönnetä johdettua oleskeluoikeutta, mainittu unionin kansalainen joutuisi tosiasiallisesti poistumaan koko unionin alueelta eikä hän siis voisi tosiasiasa käyttää pääosaa niistä oikeuksista, jotka hänellä on asemansa perusteella.

Sellaisen riippuvuussuhteen olemassaolo, joka voi perustaa pääasioissa johdetun oleskeluoikeuden SEUT 20 artiklan nojalla

- 63 Toiseksi on tutkittava olosuhteet, jotka voivat merkitä yhdistetyissä pääasioissa sellaista riippuvuussuhdetta, joka voi perustaa johdetun oleskeluoikeuden SEUT 20 artiklan nojalla.
- 64 Tältä osin on korostettava, että K.A:n, M.Z:n ja B.A:n nostamat pääasian kanteet koskevat sellaisten kolmannen maan kansalaisten perheenyhdistämistä varten jättämiä oleskelua koskevia hakemuksia, jotka ovat täysikäisiä ja joiden isä tai kumppani, joka on samoin täysikäinen, on Belgian kansalainen.

M.J:n, N.N.N:n, O.I.O:n ja R. I:n pääasioissa nostamat kanteet koskevat sitä vastoin sellaisten kolmannen maan kansalaisten perheenyhdistämistä varten jättämiä oleskelua koskevia hakemuksia, jotka ovat täysikäisiä ja joiden alaikäinen lapsi on Belgian kansalainen.

- 65 Siltä osin kuin on kyse yhtäältä niistä yhdistetyistä pääasioista, joissa kantajina ovat K.A, M.Z. ja B.A., on aluksi korostettava, että alaikäisistä poiketen ja varsinkin, jos alaikäiset lapset ovat 8.3.2011 annetun tuomion Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) taustalla olleessa asiassa kyseessä olleiden unionin kansalaisten kaltaisia pieniä lapsia, aikuinen voi lähtökohtaisesti elää omaa elämäänsä perheenjäsenistään riippumatta. Tästä seuraa, että kahden sellaisen aikuisen välillä, jotka ovat saman perheen jäseniä, on mahdollista katsoa olevan riippuvuussuhde, joka voi luoda johdetun oleskeluoikeuden SEUT 20 artiklan nojalla, vain sellaisissa poikkeustapauksissa, joissa asianomaista henkilöä ei kaikkien merkityksellisten olosuhteiden perusteella voitaisi millään tavalla erottaa hänen siitä perheenjäsenestään, josta hän on riippuvainen.
- 66 Nyt käsiteltävässä tapauksessa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetusta asiakirja-aineistosta ei näytä ilmenevän missään niistä kolmesta yhdistetyssä pääasiassa, joissa on kyse täysi-ikäisten välisestä perhesuhteesta, sellaista riippuvuussuhdetta, että se oikeuttaisi myöntämään kolmannen maan kansalaiselle johdetun oleskeluoikeuden SEUT 20 artiklan nojalla.
- 67 Ensimmäiseksi on siis todettava K.A:sta, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vain toteaa, että hän on isänsä, joka on Belgian kansalainen, huollettava, mutta ennakkoratkaisupyynnöstä tai K.A:n esittämistä huomautuksista ei ilmene, että tämä riippuvuussuhde voisi olla sellainen, että K.A:n isän olisi pakko poistua unionin alueelta, jos K.A:lle ei myönnetä oleskeluoikeutta Belgiassa.
- 68 Toiseksi on todettava M.Z:sta, että tämä on riippuvainen belgialaisesta isästään ainoastaan taloudellisesti. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 79 kohdassa kuitenkin korostanut, tällainen täysin taloudellinen riippuvuussuhde ei selvästikään voi pakottaa M.Z:n isää, joka on Belgian kansalainen, poistumaan koko unionin alueelta siinä tapauksessa, että M.Z:lle ei myönnetä oleskeluoikeutta Belgiassa.
- 69 Kolmanneksi on todettava, ettei mikään ennakkoratkaisupyynnössä osoita, että B.A:n ja hänen laillisen asuinkumppaninsa välillä olisi olemassa jonkinlainen riippuvuustilanne.
- 70 Siltä osin kuin on kyse toisaalta M.J:n, N.N.N:n, O.I.O:n ja R.I:n nostamista pääasian kanteista, on huomautettava, että unionin tuomioistuin on jo pitänyt merkityksellisinä seikkoina määritettäessä sitä, johtaako se, ettei unionin kansalaisuuden omaavan lapsen vanhemmalla, joka on kolmannen maan kansalainen, katsota olevan johdettua oleskeluoikeutta, siihen, ettei kyseinen lapsi voi tosiasiallisesti käyttää pääosaa oikeuksista, jotka hänellä on hänen asemansa perusteella, koska kyseisen lapsen olisi tosiasiallisesti pakko matkustaa vanhempansa mukana ja siis lähteä koko unionin alueelta, kysymystä lapsen huollosta ja kysymystä siitä, vastaako vanhempi, joka on kolmannen maan kansalainen, kyseisen lapsen laillisesta, taloudellisesta tai tunnetason huollosta (ks. vastaavasti tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 71 Varsinkin sen vaaran arvioimiseksi, että asianomaisen lapsen, joka on unionin kansalainen, on pakko lähteä unionin alueelta, jos hänen vanhemmalleen, joka on kolmannen maan kansalainen, ei myönnetä johdettua oleskeluoikeutta asianomaisessa jäsenvaltiossa, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä kussakin pääasiassa, kuka vanhemmista vastaa lapsen tosiasiallisesta huollosta ja onko lapsen ja vanhemman, joka on kolmannen maan kansalainen, välillä tosiasiallinen riippuvuussuhde. Kyseisen arvioinnin yhteydessä toimivaltaisten viranomaisten on otettava huomioon perhe-elämän kunnioittamista koskeva oikeus, sellaisena kuin se on vahvistettu perusoikeuskirjan 7 artiklassa, jota on tulkittava yhdessä perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa tunnustetun, lapsen edun huomioon ottamista koskevan velvollisuuden kanssa (tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 70 kohta).

- 72 Se, että toinen vanhempi, silloin kun hän on unionin kansalainen, on todellisuudessa kykenevä ja valmis vastaamaan yksin päivittäisestä ja tosiasiallisesta huollosta, on merkityksellinen seikka, jonka perusteella pelkästään ei voida kuitenkaan todeta, ettei vanhemman, joka on kolmannen maan kansalainen, ja lapsen välillä ole sellaista riippuvuussuhdetta, että lapsen olisi pakko lähteä unionin alueelta, jos kyseiseltä kolmannen maan kansalaiselta evätään oleskeluoikeus. Tällaisen toteamuksen on näet perustuttava asianomaisen lapsen edun mukaisesti kaikkien sellaisten käsiteltävään asiaan liittyvien seikkojen huomioon ottamiseen, joita ovat muun muassa lapsen ikä, hänen fyysinen ja tunnetason kehityksensä, hänen tunnesiteensä lujuus sekä siihen vanhempaan, joka on unionin kansalainen, että siihen vanhempaan, joka on kolmannen maan kansalainen, ja vaara, jonka lapsen erottaminen viimeksi mainitusta aiheuttaisi kyseisen lapsen tasapainolle (tuomio 10.5.2017, Chavez-Vilchez ym., C-133/15, EU:C:2017:354, 71 kohta).
- 73 Näin ollen se, että vanhempi, joka on kolmannen maan kansalainen, asuu yhdessä sellaisen alaikäisen lapsen kanssa, joka on unionin kansalainen, on yksi niistä merkityksellisistä seikoista, joka on otettava huomioon määritettäessä sitä, onko heidän välillään riippuvuussuhde, mutta se ei ole kuitenkaan sen välttämätön edellytys (ks. vastaavasti tuomio 6.12.2012, O ym., C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, 54 kohta).
- 74 Pelkästään sen perusteella, että jäsenvaltion kansalaiselle voisi taloudellisista syistä tai perheen yhtenäisyyden säilyttämiseksi unionin alueella olla suotavaa, että hänen perheenjäsenensä, joilla ei ole jäsenvaltion kansalaisuutta, voivat oleskella hänen kanssaan unionin alueella, ei sinänsä voida sitä vastoin katsoa, että unionin kansalaisen olisi pakko lähteä unionin alueelta, jos tällaista oikeutta ei myönnetä (ks. vastaavasti tuomio 15.11.2011, Dereci ym., C-256/11, EU:C:2011:734, 68 kohta ja tuomio 6.12.2012, O ym., C-356/11 ja C-357/11, EU:C:2012:776, 52 kohta).
- 75 Alaikäisen unionin kansalaisen ja hänen vanhempansa, joka on kolmannen maan kansalainen, välisen – biologisen tai oikeudellisen – perhesiteen olemassaolo ei siis voi riittää oikeuttamaan sitä, että mainitulla vanhemmalla katsotaan SEUT 20 artiklan nojalla olevan johdettu oikeus oleskella sen jäsenvaltion alueella, jonka kansalainen alaikäinen lapsi on.
- 76 Tämän tuomion 64–75 kohdasta seuraa, että SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että
- kun unionin kansalainen on täysi-ikäinen, sellainen riippuvuussuhde, joka voi oikeuttaa myöntämään asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle johdetun oleskeluoikeuden kyseisen artiklan nojalla, on mahdollinen vain sellaisissa poikkeustapauksissa, joissa asianomaista henkilöä ei kaikkien merkityksellisten olosuhteiden perusteella voitaisi millään tavalla erottaa hänen siitä perheenjäsenestään, josta hän on riippuvainen
 - kun unionin kansalainen on alaikäinen, tällaisen riippuvuussuhteen olemassaolon arvioinnin on perustuttava lapsen edun mukaisesti kaikkien sellaisten käsiteltävään asiaan liittyvien seikkojen huomioon ottamiseen, joita ovat muun muassa lapsen ikä, hänen fyysinen ja tunnetason kehityksensä, hänen tunnesiteensä lujuus hänen kumpaankin vanhempaansa sekä vaara, jonka lapsen erottaminen kolmannen maan kansalaisesta aiheuttaisi kyseisen lapsen tasapainolle. Kyseiseen kansalaiseen oleva – biologinen tai oikeudellinen – perheside ei ole riittävä eikä asuminen yhdessä hänen kanssaan ole tarpeen tällaisen riippuvuussuhteen osoittamiseksi.

Sen ajankohdan merkitys, jolloin riippuvuussuhde syntyy

- 77 Kolmanneksi on määritettävä, onko SEUT 20 artiklaa tulkittava siten, että on merkityksetöntä, että kolmannen maan kansalaisen hänen perheenyhdistämistä varten jättämänsä oleskelua koskevan hakemuksen tueksi vetoama riippuvuussuhde on syntynyt sen jälkeen, kun hänet on määrätty maahantulokieltoon.

- 78 Tältä osin on huomautettava yhtäältä, että oleskeluoikeus, joka kolmannen maan kansalaisilla, jotka ovat unionin kansalaisen perheenjäseniä, katsotaan olevan SEUT 20 artiklan nojalla, on johdettu oleskeluoikeus, jolla pyritään suojelemaan unionin kansalaisen liikkumis- ja oleskeluvapautta, ja toisaalta, että kolmannen maan kansalaisella on katsottava olevan oikeus oleskella sen jäsenvaltion alueella, jonka kansalainen unionin kansalainen on, juuri kyseisen unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä, joka on mainittu kolmannen maan kansalainen, välisen, tämän tuomion 52 kohdassa tarkoitetun riippuvuussuhteen perusteella.
- 79 Unionin kansalaisuuden tehokas vaikutus siis vaarantuisi, jos perheenyhdistämistä varten jätetty oleskelua koskeva hakemus olisi hylättävä automaattisesti silloin, kun tällainen unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä, joka on kolmannen maan kansalainen, välinen riippuvuussuhde on syntynyt silloin, kun viimeksi mainitun osalta oli jo tehty palauttamispäätös, johon on liitetty maahantulokielto, ja hän tiesi siis oleskelevansa laittomasti. Tällaisessa tapauksessa näet tällaista unionin kansalaisen ja kolmannen maan kansalaisen välillä olevaa riippuvuussuhdetta ei ole voitu ottaa huomioon tehtäessä kyseiseen kolmannen maan kansalaiseen kohdistettua palauttamispäätöstä, johon on liitetty maahantulokielto.
- 80 Muilta osin on todettava, että unionin tuomioistuin on jo 8.3.2011 annetussa tuomiossa Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124) ja 10.5.2017 annetussa tuomiossa Chavez-Vilchez ym. (C-133/15, EU:C:2017:354) hyväksynyt sen, että kolmannen maan kansalaisilla, jotka ovat sellaisten unionin kansalaisten vanhempia, jotka ovat alaikäisiä ja jotka eivät ole milloinkaan käyttäneet liikkumisvapauttaan, katsotaan olevan SEUT 20 artiklan nojalla johdettu oleskeluoikeus, vaikka näiden unionin kansalaisten syntyessä heidän vanhempansa oleskelivat laittomasti asianomaisen jäsenvaltion alueella.
- 81 Edellä esitetystä seuraa, että SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että on merkityksetöntä, että kolmannen maan kansalaisen hänen perheenyhdistämistä varten jättämänsä oleskelua koskevan hakemuksen tueksi vetoama riippuvuussuhde on syntynyt sen jälkeen, kun hänen osaltaan on tehty päätös maahantulokiellosta.

Maahantulokiellon lopullisuus

- 82 Neljänneksi on määritettävä, onko SEUT 20 artiklaa tulkittava siten, että on merkityksetöntä, että kolmannen maan kansalaisen osalta tehty päätös maahantulokiellosta on tullut lopulliseksi silloin, kun hän jättää oleskelua koskevan hakemuksensa perheenyhdistämistä varten.
- 83 Kuten tämän tuomion 57–61 kohdasta tältä osin ilmenee, SEUT 20 artiklan tehokas vaikutus edellyttää tällaisen maahantulokiellon kumoamista tai sen lykkäämistä myös siinä tapauksessa, että siitä on tullut lopullinen, jos mainitun kolmannen maan kansalaisen ja unionin kansalaisen, joka on hänen perheenjäsenensä, välillä on sellainen riippuvuussuhde, että se oikeuttaa myöntämään kyseiselle kolmannen maan kansalaiselle SEUT 20 artiklan nojalla johdetun oikeuden oleskella asianomaisen jäsenvaltion alueella.
- 84 Tästä seuraa, että SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että on merkityksetöntä, että kolmannen maan kansalaisen osalta tehty päätös maahantulokiellosta on tullut lopulliseksi silloin, kun hän jättää oleskelua koskevan hakemuksensa perheenyhdistämistä varten.

Maahantulokiellon perustelut

- 85 Viidenneksi on määritettävä, onko SEUT 20 artiklaa tulkittava siten, että on merkityksetöntä, että sellaisen kolmannen maan kansalaisen osalta tehtyä päätöstä maahantulokiellosta, joka on jättänyt oleskelua koskevan hakemuksen perheenyhdistämistä varten, perustellaan sillä, ettei hän ole noudattanut paluuvetoitettaan, tai yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä.

- 86 Aluksi on korostettava, että direktiivin 2008/115 11 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on tehtävä päätös maahantulokiellosta silloin, kun kolmannen maan kansalainen, jonka osalta on tehty palauttamispäätös, ei ole noudattanut paluuelvoitettaan tai kun hänelle ei ole myönnetty aikaa vapaaehtoista paluuta varten, mistä voi mainitun direktiivin 7 artiklan 4 kohdan mukaan olla kyse silloin, kun asianomainen henkilö on vaaraksi yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion turvallisuudelle.
- 87 Ensimmäiseksi on todettava paluuelvoitteen noudattamatta jättämisestä, että on merkityksentöntä, että maahantulokielto on määrätty tällaisen perusteen nojalla.
- 88 Tämän tuomion 53–62 sekä 79 ja 80 kohdassa esitetystä syistä näet jäsenvaltio ei voi kieltäytyä ottamasta huomioon kolmannen maan kansalaisen sen alueella perheenyhdistämistä varten jättämää oleskelua koskevaa hakemusta pelkästään siitä syystä, että koska kyseinen kansalainen ei ole noudattanut paluuelvoitettaan, hän oleskelee mainitulla alueella laittomasti, tutkimatta ensin, onko niin, ettei kyseisen kolmannen maan kansalaisen ja unionin kansalaisen, joka on hänen perheenjäsenensä, välillä ole sellaista riippuvuussuhdetta, että mainitulla kolmannen maan kansalaisella on katsottava olevan johdettu oleskeluoikeus SEUT 20 artiklan nojalla.
- 89 Lisäksi on huomautettava yhtäältä, että SEUT 20 artiklassa sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle, joka on unionin kansalaisen perheenjäsen, tunnustettu oikeus oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa ilmenee suoraan kyseisestä artiklasta eikä edellytä sitä, että kolmannen maan kansalaisella on jo lupa muulla perusteella oleskella asianomaisen jäsenvaltion alueella, ja toisaalta, että koska kyseisen oleskeluoikeuden on katsottava olevan mainitulla kolmannen maan kansalaisella heti, kun hänen ja unionin kansalaisen välinen riippuvuussuhde syntyy, kyseisen kolmannen maan kansalaisen ei voida enää tästä ajankohdasta alkaen ja niin kauan, kuin tämä riippuvuussuhde kestää, katsoa oleskelevan asianomaisen jäsenvaltion alueella laittomasti direktiivin 2008/115 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 90 Siltä osin kuin toiseksi on kyse siitä, että maahantulokielto perustuu yleiseen järjestykseen liittyviin syihin, on todettava, että unionin tuomioistuin on jo katsonut, ettei SEUT 20 artiklalla ole vaikutusta jäsenvaltioiden mahdollisuuteen vedota erityisesti yleisen järjestyksen ylläpitoon ja yleisen turvallisuuden turvaamiseen liittyvään poikkeukseen. Koska pääasian kantajien tilanne kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan, sen arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, sellaisena kuin se on vahvistettu perusoikeuskirjan 7 artiklassa, ja kyseistä artiklaa on tarvittaessa luettava yhdessä perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdassa tunnustetun, lapsen edun huomioon ottamista koskevan velvollisuuden kanssa (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, 81 kohta ja tuomio 13.9.2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 36 kohta).
- 91 Lisäksi käsitteitä ”yleinen järjestys” ja ”yleinen turvallisuus” on unionin kansalaisten tai heidän perheenjäsentensä oleskeluoikeuteen kohdistuvan poikkeuksen perusteena tulkittava suppeasti. Käsite ”yleinen järjestys” edellyttää siten joka tapauksessa, että kyse on – paitsi yhteiskuntajärjestyksen häiriintymisestä, jota kaikki lain rikkominen merkitsee – yhteiskunnan perustavanlaatuisen etuun vaikuttavasta todellisesta, välittömästä ja riittävän vakavasta uhasta. Siltä osin kuin kyse on käsitteestä ”yleinen turvallisuus” unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että tämän käsitteen piiriin kuuluvat jäsenvaltion sisäinen turvallisuus ja sen ulkoinen turvallisuus ja että näin ollen valtion elinten tai sen julkisten peruspalvelujen toimintaan tai väestön eloonjäämiseen kohdistuva uhka, ulkosuhteiden tai kansojen rauhanomaisen rinnakkaiselon vakavan häiriintymisen vaara tai sotilaallisiin etuihin kohdistuva uhka voivat vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen. Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että järjestäytyneiden ryhmien harjoittamaan huumausainekauppaan liittyvän rikollisuuden torjunta tai terrorismin torjunta kuuluvat käsitteen ”yleinen turvallisuus” piiriin (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, 82 ja 83 kohta sekä tuomio 13.9.2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 37–39 kohta).

- 92 Tässä asiayhteydessä on katsottava, että kun oleskeluoikeuden epääminen perustuu siihen, että on olemassa todellinen, välitön ja riittävän vakava yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuva uhka, kun otetaan huomioon muun muassa kolmannen maan kansalaisen tekemät rikokset, tällainen epääminen on unionin oikeuden mukaista, vaikka se johtaisi siihen, että unionin kansalainen, joka on hänen perheenjäsenensä, joutuu lähtemään unionin alueelta (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, 84 kohta ja tuomio 13.9.2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 40 kohta).
- 93 Tätä päätelmää ei voida sitä vastoin tehdä automaattisesti pelkästään asianomaisen henkilön rikosrekisterin perusteella. Se voidaan mahdollisesti tehdä ainoastaan sellaisen konkreettisen arvioinnin perusteella, joka tehdään kaikista käsiteltävän asian tosiasiallisista ja merkityksellisistä seikoista suhteellisuusperiaatteen, lapsen edun ja perusoikeuksien, joiden noudattamista unionin tuomioistuin valvoo, valossa (tuomio 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, 85 kohta ja tuomio 13.9.2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 41 kohta).
- 94 Kyseisessä arvioinnissa on siten otettava muun muassa huomioon asianomaisen henkilön oma käyttäytyminen, se, kuinka kauan asianomainen henkilö on oleskellut kyseisen jäsenvaltion alueella, ja kyseisen oleskelun laillisuus, tehdyn rikoksen luonne ja vakavuus, se, kuinka vaarallinen asianomainen henkilö on nykyisin yhteiskunnalle, mahdollisesti kyseessä olevien lasten ikä ja heidän terveydentilansa sekä heidän perhe- ja taloudellinen tilanteensa (tuomio 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, 86 kohta ja tuomio 13.9.2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 42 kohta).
- 95 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin, että pääasioissa kyseessä oleva kansallinen käytäntö ei edellytä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen tekemän tällaista konkreettista arviointia kaikista käsiteltävän asian merkityksellisistä seikoista ennen kuin se hylkää pääasioissa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa jätetyn oleskelua koskevan hakemuksen perheenyhdistämistä varten.
- 96 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa lisäksi, ettei ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa riitautetuista päätöksistä ilmene, että tällainen konkreettinen arviointi olisi tehty kuhunkin pääasian kantajaan kohdistetun palauttamispäätöksen, johon on liitetty maahantulokiello, tekemisen yhteydessä. Vaikka oletettaisiin, että näin on tehty, toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on joka tapauksessa kuitenkin tutkittava silloin, kun se aikoo hylätä kolmannen maan kansalaisen perheenyhdistämistä varten jättämän oleskelua koskevan hakemuksen, ovatko tosiasialliset olosuhteet muuttuneet palauttamispäätöksen tekemisen jälkeen niin, ettei oleskeluoikeutta voida enää evätä häneltä vastaisuudessa (ks. analogisesti tuomio 29.4.2004, Orfanopoulos ja Oliveri, C-482/01 ja C-493/01, EU:C:2004:262, 79 ja 82 kohta sekä tuomio 11.11.2004, Cetinkaya, C-467/02, EU:C:2004:708, 45 ja 47 kohta).
- 97 Tästä seuraa, että SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että on merkityksetöntä, että sellaisen kolmannen maan kansalaisen osalta tehtyä päätöstä maahantulokiellosta, joka on jättänyt oleskelua koskevan hakemuksen perheenyhdistämistä varten, perustellaan sillä, ettei hän ole noudattanut paluovelvoitettaan. Kun tällaista päätöstä on perusteltu yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä, nämä syyt voivat johtaa siihen, että kyseiseltä kolmannen maan kansalaiselta evätään tuohon artiklaan perustuva johdettu oleskeluoikeus, ainoastaan, jos kaikista käsiteltävän asian seikoista suhteellisuusperiaatteen, mahdollisesti kyseessä olevan lapsen tai kyseessä olevien lasten edun ja perusoikeuksien valossa tehdystä konkreettisesta arvioinnista ilmenee, että asianomainen merkitsee todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa uhkaa yleiselle järjestykselle.

Kolmas kysymys

- 98 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2008/115 5 artiklaa ja perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle käytännölle, jonka mukaan sellaisen kolmannen maan kansalaisen osalta, johon

on jo kohdistettu palauttamispäätös, johon on liitetty vielä voimassa oleva päätös maahantulokiellosta, tehdään palauttamispäätös ottamatta huomioon sellaisia hänen perhe-elämäänsä liittyviä seikkoja – muun muassa hänen alaikäisen lapsensa etua –, jotka on mainittu tällaisen maahantulokiellon määräämisen jälkeen perheenyhdistämistä varten jätetyssä oleskelua koskevassa hakemuksessa.

- 99 Ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen annetun vastauksen perusteella kolmannen kysymyksen on ymmärrettävä koskevan yksinomaan tapauksia, joissa kolmannen maan kansalaisella ei voi olla johdettua oleskeluoikeutta SEUT 20 artiklan nojalla.
- 100 Tältä kannalta katsoen on aluksi huomautettava, että direktiivin 2008/115 johdanto-osan toisen perustelukappaleen mukaan direktiivillä tavoitellaan tehokasta maastapoistamis- ja palauttamispolitiikkaa, joka perustuu yhteisiin vaatimuksiin ja jonka avulla henkilöt palautetaan inhimillisellä tavalla ja heidän perusoikeuksiaan ja ihmisarvoaan täysimääräisesti kunnioittaen. Direktiivin 2008/115 nimen ja sen 1 artiklan sanamuodon mukaan siinä säädetään yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä, joita kaikkien jäsenvaltioiden on sovellettava laittomasti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseen (tuomio 5.11.2014, Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 101 Kyseisen direktiivin johdanto-osan kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee lisäksi, että jäsenvaltioiden on tehtävä niiden alueella laittomasti oleskelevien kolmannen maan kansalaisten osalta mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu palauttamispäätös oikeudenmukaisen ja avoimen menettelyn päätteeksi.
- 102 Erityisesti on todettava, että direktiivin 2008/115 5 artiklan, jonka otsikko on ”Palauttamiskielto, lapsen etu, perhesuhteet ja terveydentila”, mukaisesti jäsenvaltioiden on, kun ne soveltavat kyseistä direktiiviä, yhtäältä otettava asianmukaisesti huomioon lapsen etu, perhesuhteet ja asianomaisen kolmannen maan kansalaisen terveydentila ja toisaalta noudatettava palauttamiskiellon periaatetta (tuomio 11.12.2014, Boudjlida, C-249/13, EU:C:2014:2431, 48 kohta).
- 103 Tästä seuraa, että kun toimivaltainen kansallinen viranomais aikoo tehdä palauttamispäätöksen, sen on välttämättä noudatettava direktiivin 2008/115 5 artiklassa asetettuja velvollisuuksia ja kuultava asianomaista tämän johdosta. Asianomaisen on tältä osin tehtävä kuulemisessaan yhteistyötä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen kanssa toimittaakseen tälle kaikki asian kannalta merkitykselliset tiedot henkilökohtaisesta tilanteestaan ja perhetilanteestaan, ja erityisesti sellaiset tiedot, jotka voivat oikeuttaa sen, ettei palauttamispäätöstä tehdä (tuomio 11.12.2014, Boudjlida, C-249/13, EU:C:2014:2431, 49 ja 50 kohta).
- 104 Direktiivin 2008/115 5 artikla on siis esteenä sille, että jäsenvaltio tekee palauttamispäätöksen ottamatta huomioon asianomaisen kolmannen maan kansalaisen perhe-elämään liittyviä merkityksellisiä seikkoja, joihin kyseinen kansalainen on vedonnut vaikkapa perheenyhdistämistä varten jätetyn oleskelua koskevan hakemuksen tueksi vastustaakseen tällaisen päätöksen tekemistä, vaikka mainitun kansalaisen osalta on jo tehty palauttamispäätös, johon on liitetty maahantulokielto.
- 105 Kuten tämän tuomion 103 kohdassa on korostettu, asianomaisen on kuitenkin tehtävä vilpittömä yhteistyötä toimivaltaisen kansallisen viranomaisen kanssa. Tämän vilpittömä yhteistyötä koskevan velvoitteen johdosta hänen on ilmoitettava mainitulle viranomaiselle mahdollisimman nopeasti hänen perhe-elämäänsä merkityksellisestä kehitymisestä. Sen nojalla, että kolmannen maan kansalaisella on oikeus siihen, että hänen perhetilanteensa kehittyminen otetaan huomioon ennen kuin palauttamispäätös tehdään, ei voida loputtomiin aloittaa hallinnollista menettelyä uudelleen tai lykätä sitä (ks. analogisesti tuomio 5.11.2014, Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, 71 kohta).
- 106 Kun – kuten pääasioissa – kolmannen maan kansalaisen osalta on jo tehty palauttamispäätös ja siltä osin kuin hän on tämän ensimmäisen menettelyn kuluessa voinut vedota perhe-elämäänsä liittyviin seikkoihin, jotka olivat jo olemassa kyseisenä ajankohtana ja jotka ovat perusteena hänen

perheenyhdistämistä varten jättämälleen oleskelua koskevalle hakemukselle, toimivaltaista kansallista viranomaista ei siis voida moittia siitä, ettei se ota myöhemmin vireille pannun palauttamismenettelyn aikana huomioon mainittuja seikkoja, joihin asianomaisen olisi pitänyt vedota menettelyn aikaisemmassa vaiheessa.

- 107 Kolmanteen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 2008/115 5 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle käytännölle, jonka mukaan sellaisen kolmannen maan kansalaisen osalta, johon on jo kohdistettu palauttamispäätös, johon on liitetty vielä voimassa oleva päätös maahantulokiellosta, tehdään palauttamispäätös ottamatta huomioon sellaisia hänen perhe-elämäänsä liittyviä seikkoja – muun muassa hänen alaikäisen lapsensa etua –, jotka on mainittu tällaisen maahantulokiellon määräämisen jälkeen perheenyhdistämistä varten jätetyssä oleskelua koskevassa hakemuksessa, paitsi jos asianomainen olisi voinut vedota tällaisiin seikkoihin aikaisemmin.

Neljäs kysymys

- 108 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen kysymykseen annetut vastaukset, neljänteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 109 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2008/115/EY – ja erityisesti sen 5 ja 11 artiklaa – on tulkittava siten, ettei se ole esteenä jäsenvaltion käytännölle, jossa kolmannen maan kansalaisen, joka on sellaisen unionin kansalaisen perheenjäsen, jolla on kyseisen jäsenvaltion kansalaisuus ja joka ei ole milloinkaan käyttänyt liikkumisvapauttaan, saman jäsenvaltion alueella perheenyhdistämistä varten jättämää oleskelua koskevaa hakemusta ei oteta huomioon pelkästään siitä syystä, että kyseiselle kolmannen maan kansalaiselle on määrätty kielto tulla mainitulle alueelle.**
- 2) **SEUT 20 artiklaa on tulkittava siten, että**
 - **se on esteenä jäsenvaltion käytännölle, jossa tällaista hakemusta ei oteta huomioon pelkästään tästä syystä tutkimatta, onko kyseisen unionin kansalaisen ja mainitun kolmannen maan kansalaisen välillä sellainen riippuvuussuhde, että jos viimeksi mainitulle ei myönnetä johdettua oleskeluoikeutta, mainittu unionin kansalainen joutuisi tosiasiallisesti poistumaan koko unionin alueelta eikä hän siis voisi tosiasiasissa käyttää pääosaa niistä oikeuksista, jotka hänellä on asemansa perusteella**
 - **kun unionin kansalainen on täysi-ikäinen, sellainen riippuvuussuhde, joka voi oikeuttaa myöntämään asianomaiselle kolmannen maan kansalaiselle johdetun oleskeluoikeuden kyseisen artiklan nojalla, on mahdollinen vain sellaisissa poikkeustapauksissa, joissa asianomaista henkilöä ei kaikkien merkityksellisten olosuhteiden perusteella voitaisi millään tavalla erottaa hänen siitä perheenjäsenestään, josta hän on riippuvainen**

- kun unionin kansalainen on alaikäinen, tällaisen riippuvuussuhteen olemassaolon arvioinnin on perustuttava lapsen edun mukaisesti kaikkien sellaisten käsiteltävään asiaan liittyvien seikkojen huomioon ottamiseen, joita ovat muun muassa lapsen ikä, hänen fyysinen ja tunnetason kehityksensä, hänen tunnesiteensä lujuus hänen kumpaankin vanhempansa sekä vaara, jonka lapsen erottaminen kolmannen maan kansalaisesta aiheuttaisi kyseisen lapsen tasapainolle; kyseiseen kansalaiseen oleva – biologinen tai oikeudellinen – perheside ei ole riittävä eikä asuminen yhdessä hänen kanssaan ole tarpeen tällaisen riippuvuussuhteen osoittamiseksi
 - on merkityksetöntä, että kolmannen maan kansalaisen hänen perheenyhdistämistä varten jättämänsä oleskelua koskevan hakemuksen tueksi vetoama riippuvuussuhde on syntynyt sen jälkeen, kun hänen osaltaan on tehty päätös maahantulokiellosta
 - on merkityksetöntä, että kolmannen maan kansalaisen osalta tehty päätös maahantulokiellosta on tullut lopulliseksi silloin, kun hän jättää oleskelua koskevan hakemuksensa perheenyhdistämistä varten, ja
 - on merkityksetöntä, että sellaisen kolmannen maan kansalaisen osalta tehtyä päätöstä maahantulokiellosta, joka on jättänyt oleskelua koskevan hakemuksen perheenyhdistämistä varten, perustellaan sillä, ettei hän ole noudattanut paluuvuoroitettua; kun tällaista päätöstä on perusteltu yleiseen järjestykseen liittyvillä syillä, kyseisen syyt voivat johtaa siihen, että kyseiseltä kolmannen maan kansalaiselta evätään tuohon artiklaan perustuva johdettu oleskeluoikeus, ainoastaan, jos kaikista käsiteltävän asian seikoista suhteellisuusperiaatteen, mahdollisesti kyseessä olevan lapsen tai kyseessä olevien lasten edun ja perusoikeuksien valossa tehdystä konkreettisesta arvioinnista ilmenee, että asianomainen merkitsee todellista, välitöntä ja riittävän vakavaa uhkaa yleiselle järjestykselle.
- 3) Direktiivin 2008/115 5 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle käytännölle, jonka mukaan sellaisen kolmannen maan kansalaisen osalta, johon on jo kohdistettu palauttamispäätös, johon on liitetty vielä voimassa oleva päätös maahantulokiellosta, tehdään palauttamispäätös ottamatta huomioon sellaisia hänen perhe-elämäänsä liittyviä seikkoja – muun muassa hänen alaikäisen lapsensa etua –, jotka on mainittu tällaisen maahantulokiellon määräämisen jälkeen perheenyhdistämistä varten jätetyssä oleskelua koskevassa hakemuksessa, paitsi jos asianomainen olisi voinut vedota tällaisiin seikkoihin aikaisemmin.

Allekirjoitukset

i — Tämän tuomion tuomiolauselmaan on tehty kielellisiä muutoksia sen ensimmäisen julkaisemisen jälkeen.